

ایران و ظرفیت‌های جدید منطقه‌ای

کیومرث اشتریان

معارضان سوریه‌ای که اینک دامن قدرت گسترده‌اند، نسخه به‌روزشده‌ای از سلفی‌هایی هستند که روزگاری چهره‌ای خونین از خود به یادگار گذاشته بودند. اینان همچون طالبان به بازسازی چهره خود پرداخته‌اند. ایران توانست با مهارت و تدابیر پنهان با طالبان کنار آید و تهدید را تبدیل به فرصت کند. قضاوت درباره اینکه آیا جمهوری اسلامی در مواجهه با طالبان ظرفیت مهمی از خود نشان داده و تا چه حد در قامت یک بازیگر پراگماتیست و غیرایدئولوژیک ظاهر شده است، نیاز به زمان دارد. اگرچه معارضان سوری متفاوت‌اند اما یک پرسش مهم این است که آیا ظرفیت بازیگری پراگماتیست ایران باز هم سر بر خواهد آورد؟ به طریقی متناقض نما سلطه ترکیه بر معارضان سوری هم‌زمان از دشواری کار با آنان می‌کاهد و می‌افزاید. اینان با تجربه‌ای که در مناطق تحت اشغال خود در شمال سوریه و تحت حمایت نیروهای امنیتی ترکیه اندوخته‌اند، با نهادسازی سیاسی-اقتصادی آشنا شده و مزه ثروت ناشی از قدرت چریکی را چشیده‌اند. آنان ضرورت تبدیل شورش به نهاد را دریافته‌اند هرچند هنوز کاملا آن را نیاموخته‌اند. اینک دیگر دریافته‌اند که چگونه مناسبات بین‌المللی را برای کسب ثروت و منزلت به کار گیرند و رفتاری جهان‌پسندانه در پیش گیرند تا قدرتمندان اصلی در جامعه بین‌المللی به دولت‌داری آنان رضایت دهند. به کمک ترکیه، قواعد بازی منطقه‌ای در کسب رضایت آمریکا و اسرائیل را دریافته‌اند. پرسش این است که نقشه جدید میدان قدرت چیست و چه ظرفیت‌هایی برای «کار دیپلماتیک» دارد؟ دیپلماسی صرفا مسافرت به کشورهای «دوست و برادر و هم‌پیمان» نیست. دیپلماسی ظرفیت کار با معارضان و دشمنان و مخالفان نیز هست، ۱- ترکیه با سلطه نیروهای نیابتی‌اش بر سوریه از چند سو برنده موقتی این بازی است. پس از این، این ترکیه است که محور قدرت نه تنها در منطقه که در شرق اروپا خواهد بود و این خود ظرفیت‌های مثبت و منفی جدیدی را نیز برای همه بازیگران و از جمله ایران فراهم خواهد کرد. چشم‌انداز آن‌قدرها هم تاریک نیست.

۲- پروژه‌های بعدی ترکیه ادامه تحرکات در زنگرور، تحکیم قدرت آبی در مرزهای یونان، قبرس، عراق و ایران و البته نقش‌آفرینی اروپایی خواهد بود. اینکسه ایران چگونه در این زمین‌ها بازی کند، نیازمند تأمل فراوان است. اگرچه «محور مقاومت» احتمالا‌به تعلیقی تاریخی می‌رود اما محور ترکیه-ایران ظرفیت‌های جدیدی در منطقه فراهم خواهد کرد. ۳- اسرائیل از محور جدید ترکی-سوری به امنیتی قابل توجه در مرزهای شمالی دست خواهد یافت. اما این همه ماجرا نیست. اسلام‌گرایی سلفی پر از حفره‌های ناشناخته برای همگان است. این حفره‌ها برای اسرائیل پر از ماجرهای جدید است.

۴- نقش آفرینی بین‌المللی و منطقه‌ای روسیه به‌شدت تضعیف می‌شود. گویا روسیه در این منطقه بازنده تاریخی است. چاره‌ای هم ندارد چون نجات از باتلاق اوکراین ارزش «تخلیه ظرفیت روسی» در خاورمیانه را دارد. این همان «شکست استراتژیک» مسکو است که لارووف از آن واهمه دارد.

۵- اروپا و عربستان و کشورهای خلیج فارس در این میان بازیگران فرعی هستند که رضایت آمریکا و اسرائیل را همچون رضایت خود تلقی خواهند کرد. اگرچه ایران خود را برای تشدید جالش‌های دیپلماتیک درباره جزایر سه‌گانه و شیعیان لبنان آماده می‌کند اما اسلام سلفی برای همه آنان تهدیدی بیشتر از ایران دارد. ظرفیت اجتماعی-سیاسی اسلام سلفی در کشورهای حاشیه خلیج فارس هنوز آنچنان که باید فعال نشده است.

۶- این استراتژی رسانه‌ای-دیپلماتیک وزارت خارجه که «با روی کارآمدن معارضان سوری تروریسم در منطقه گسترش خواهد یافت» کارآمد نیست. برعکس، تصویر فعلی چنین است که این معارضان استحاله شده‌اند و آماج کینه آنان نه اسرائیل و آمریکا بلکه ایران است. جولانی در گفت‌وگوی تلفنی با نخست‌وزیر عراق نگفت «جنگ ایران و اسرائیل»، بلکه گفت «حرب الايران والمنطقه»، بنابراین تهدیدنمایی آنان برای منطقه قبیق نیست، نتیجه آنکه فعلا نمی‌توان چنین ادعایی را محور فعالیت دیپلماتیک خود قرار داد. آبی از این استراتژی رسانه‌ای-دیپلماتیک گرم نمی‌شود. تمرکز باید بر مهار این جریان از طریق ظرفیت طالبان و محور ایرانی-ترکیه‌ای باشد. به نظر می‌آید که آق‌ای عباس عراقچی، وزیر محترم امور خارجه باید قدری از بیش‌فعالی خود در اظهارنظرها بکاهد.

۱۴۰۳ یکشنبه ۱۸ آذر ۱۴۰۳
۶ جمادی‌الثانی ۱۴۴۶
۸ دسامبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۹۴
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

در «شرق» امروز می‌خوانید:

در «شرق» امروز می‌خوانید: برگزاری رویداد هنری حمایت کودکان ایرانی از کودکان بی‌پناه غزه و لبنان • اچ‌پی‌وی انکارناپذیر است • زنگ تعطیلی گردشگری در دولت چهاردهم

«شرق» هم‌زمان با برگزاری نشست آستانه از تحولات سیاسی و میدانی درباره پرونده سوریه گزارش می‌دهد

تکاپوها در دوحه

گزارش تیتریک را در صفحه ۳ بخوانید

این گزارش را در صفحه ۵ بخوانیدعکس: یاکاگاد اظهار: سالی راست جمهوری

رئیس‌جمهور در مراسم بزرگداشت ۱۶ آذر در جمع دانشجویان دانشگاه شریف:

رفتن ساده است؛ بمانید وایران را بسازید

یادداشت

تنظیم بازار، چالشی در برابر تولید کشاورزی

عبدالحسین موطیایی

پژوهشگر کشاورزی

قبیل و بعد از سال ۹۲ نگاهی بیفکنیم، تفاوت شگفت‌انگیزی را در چرخش به سمت گزارش واردات با تأمین نیازهای بازار مصرف در محصولات مختلف مشاهده می‌کنیم. گزارش‌هایی که در آنها وظایف محوری تولید و ساماندهی بهره‌برداران این عرصه و تحت تأثیر فوریت‌های بازار به حاشیه رفته است. البته انزواي «بهره‌وری در تولید پایدار کشاورزی» تنها آسیب رخ‌داده از مسئولیت جدید تنظیم بازار متولی کشاورزی نیست. نهادهی که در گذشته (گرچه افتان و خیزان) با تأکید بر وظایف حفاظت از منابع و افزایش بهره‌وری در تولید جلوه می‌کرد، اکنون با ورود نامحرمانه و ترافیک حلقه‌های خاص از واردکنندگان، معاونت توسعه بازرگانی این وزارت را به جزیره‌ای مستقل تبدیل کرده است. جزیره‌ای که پس از سر برون آوردن و با کارنامه‌ای از واردات نهاده‌های دامی،

چای دیش و... و به‌تازگی واردات بی‌توجیه کودهای سولفات دو پتاس، اقتداری افزون‌تر از وزارت متبوع از خود نشان داده است. گرچه تصویب قانون انتزاع در ابتدا با هدف کنترل واردات بی‌رویه و حمایت از تولید ملی و بهره‌برداران داخلی انجام شد، اما سرانجام به چالشی در برابر وظایف اساسی متولی کشاورزی تبدیل شده است. ازاین‌رو پیشنهاد می‌شود این وزارت خود را از سلطه این جزیره که به ناکارآمدی بیشتر آن منجر شده است، رهانیده و آن را مجدداً به وزارت صنعت، معدن و تجارت واگذار کند. باشد که از این پس به جای ارائه گزارش‌هایی شتاب‌زده از تأمین ذخیره مرغ ماه رمضان یا میوه ایام نوروزی و... با خبرهایی از حفظ بقایای جنگل‌های در حال تخریب یا توسعه آبخوان‌داری و... از رخسار زرد موجود اندکی بکاهد. مدیریت کشاورزی کشور با توجه به ظرفیت محدود منابع تولید در مقایسه با ارقام و اقالم مورد نیاز بازار مصرف به جای تأکید بر دستیابی به امنیت غذایی تنها باید سهمی را که منابع موجود می‌توانند در این راهبرد ایفا کنند، عهده‌دار شود. در شرایطی که این منابع قادر نیستند بیش از ۵۰ تا ۶۰ درصد امنیت غذایی و با تکنولوژی موجود را پاسخ‌گو باشند، تحقق امنیت غذایی نیاز به مشارکت و هماهنگی چندین وزارت دارد. قطعا در چنین پدیدمانی است که ظرفیت واقعی جمعیت هم قابل ارزیابی است، جمعیتی که بعضی وزرای جهاد کشاورزی پیشین و در هیجان جلوس بر کرسی وزارت تا ۳۰۰ میلیون نفر هم ادعای تأمین غذای آنها را کرده بودند.

یادداشت

حل ناترازی‌ها، کلید رفع ناترازی‌ها!

امیرثانی

کشور نه‌تنها حل نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز بدتر می‌شود؟ پاسخ به این سؤال را باید در دو واقعیت مهم جست‌وجو کرد:

اول) متولیان امر نیازمند پاسخ‌گویی در برابر عملکرد خود نیستند و اساساً رابطه‌ای میان نظام پادشاهی و جبران زحمات آنها با خروجی تصمیمات و عملکرد آنها وجود ندارد، بنابراین انگیزه خاصی برای ورودکردن در ورطه اتخاذ تصمیمات سخت ندارند.

دوم) چرخه‌های معیوب ناکارآمدی، درهم‌تنیده و پیچیده بوده و درک روشنی از بازیگران و ذی‌نفعان پیدا و پنهان تولید و تداوم این چرخه‌ها وجود ندارد و اساساً متولیان امر به سبب تأثیرات عامل اول با ساده‌انگاری به موضوع نگاه می‌کنند. در ۱۵ سال اخیر به‌ویژه بعد از مجراهای سال ۱۳۸۸، شرایط کشور به سمت‌وسویی پیش رفته که مسئله گسست‌های اجتماعی و بی‌اعتمادی میان مردم و نیز مردم و حاکمیت ناشی از ناکارآمدی‌های اقتصادی منبعث از تحریم‌ها، سوءمدیریت‌ها و نیز نبود شفافیت‌ها، سبب شده تا مردم به‌عنوان اصلی‌ترین بازیگر میدان توسعه و پیشرفت کشور، به دو گروه تقسیم شوند: یک گروه بزرگ که از مواهب نزدیکی به کانون‌های قدرت دور هستند، در تقلاي گذران زندگی و رتق‌وتفق معیشت، راهبرد ستاندن حق خود از جامعه به هر شیوه و قیمت ممکن را اتخاذ کرده و اساساً فرصت، تمایل و انگیزه‌ای برای همراهی با حاکمیت در مسیر اصلاحات اساسی اقتصادی ندارند و گروه کوچک دیگر که در حوالی کانون‌های قدرت زیست کرده یا به نحوی از انحا و با درجات مختلف متصل و منعم هستند، اساساً رضایتی برای برهم‌خوردن نظم موجود و کم‌ترشدن سهم خود از یک پ رانت‌ها ندارند.

بازخوانی سخنان وزیر
وزارت ارتباطات وفناوری اطلاعات
ماجرای رفع فیلترینگ
به کجا رسید؟

برگزیده‌ها

گزارشی از مصرف مجدد مازوت به‌رغم دستور رئیس‌جمهور و مصوبه دولت مازوت همچنان می‌تازد؟

دخالت دولت‌ها در ساخت‌وسازمسکن برای اقشارضعیف، تحویل واحدهای مسکونی اقشارکم‌درآمدرا با مشکل مواجه‌کرد

مسکن ناکام

وقتی مردم عادی فراموش می‌شوند

سوئیت‌های خانوادگی برای مسئولان در آزادی

برشت، نوشتار ژالستی و یادی از محمدجعفر یوبنده

شکلک‌های واقعیت

نگاه

آیا ایران در بحران سوریه «مداخله مثبت» می‌کند؟ یادداشتی از سید محمد حسینی

نقض اصل شخصی بودن مجازات در قانون حجاب یادداشتی از محسن برهانی

یادداشت

دغدغه‌های مردم و دغدغه‌های مسئولان

ناصرذاکری

کارشناس اقتصادی

امروزه در بسیاری از کشورها سیاست‌مداران و دولتمردان از دغدغه‌های مردم دم می‌زنند و ادعا می‌کنند هدف‌شان برآوردن خواست مردم است. هرچا نشان‌ها در راه باشد، احزاب رقیب با طرح شعارهایی جذاب درک خود از خواسته‌های مردم را به تصویر می‌کشند و هر حزبی که بتواند رای‌دهندگان را قانع کند که برنامه‌هایش سازگار با خواسته‌ها و انتظارات شهروندان است، کوی سبقت را از رقبایش خواهد بود و سکان اجرایی کشور را در دست خواهد گرفت. ازاین‌رو انتخابات را می‌توان به‌عنوان راهی برای کشف‌خواست و اراده واقعی مردم تعریف کرد. با این حال گاه شرایطی پیش می‌آید که متولیان امر در کنار برگزاری انتخابات برای تشکیل پارلمان و دولت، به برگزاری همه‌پرسی برای مشخص‌شدن نظر واقعی مردم در باب موضوعی خاص اقدام می‌کنند. صرف اندیشیدن به چنین اقدامی این معنی را دارد که حتی برگزاری انتخابات آزاد و تشکیل پارلمان و دولت هم برای کشف دغدغه‌های واقعی مردم کافی نیست. دقیقاً به‌همین‌دلیل تدوین‌کنندگان قانون اساسی در سال ۱۳۵۸ در اصل ۵۹ امکان برگزاری همه‌پرسی را مورد توجه قرار دادند.

با این حال سپهر سیاسی کشورمان و نظام برگزاری انتخابات به گونه‌ای شکل گرفته است که برگزاری انتخابات لزوماً به کشف دغدغه‌های شهروندان و به قدرت رسیدن سیاستمدارانی که بیشترین همسویی را با دغدغه‌های مردم دارند، منتهی نمی‌شود. در طول بیش از چهار دهه گذشته، دولت‌ها و دولتمردان به‌تدریج از کشف دغدغه‌های مردم و تلاش برای کاهش رنج‌های اقشار آسیب‌پذیر جامعه فاصله گرفتند. در سال ۱۳۵۹ نخست‌وزیر وقت شهید رجایی در یک سخنرانی خطاب به مردم گفت اگر عملکرد دولت منتهی به بهبود سطح زندگی فقرا نشد، بر سر من فریاد بزنید؛ که «رجایی» مستضعفان هنوز چیزی گیشان نیامده.

۵۵ ادامه‌در صفحه ۵

۵۵ ادامه‌در صفحه ۵
